

Щербата З.Я.

аспірант Львівської комерційної академії

Вплив фінансової дестабілізації на обсяги зовнішньої торгівлі України

Ключові слова: фінансова криза, зовнішня торгівля, експорт, імпорт

Тема статті є надзвичайно актуальною, оскільки в умовах світової фінансової кризи особливої уваги заслуговує дослідження обсягів зовнішньої торгівлі України. Погіршення сальдо торговельного балансу та зменшення припливу інвестицій може призвести до макроекономічної дестабілізації в країні.

Варто зазначити, що дослідженням впливу світової фінансової кризи на обсяги зовнішньої торгівлі України займалися такі економісти як: І. Баранецький [1], В. Андрійчук [2], М. Фесенко [3], О. Сльозко [4], І. Дорошенко [5], Б. Данилишин [6], В. Порников [7], С. Захарін [8] та багато інших. Проте, на нашу думку, доцільно емпірично дослідити наслідки світової фінансової кризи для економіки України. Тому метою дослідження є аналітична та емпірична оцінка впливу фінансової дестабілізації на економічне зростання в Україні.

Криза безпосередньо вплинула на обсяги зовнішньої торгівлі в Україні. Згідно даних державного комітету статистики обсяги експорту у 1 кварталі 2009 року скоротилися на 5,45 млрд. дол. США (рис. 1).

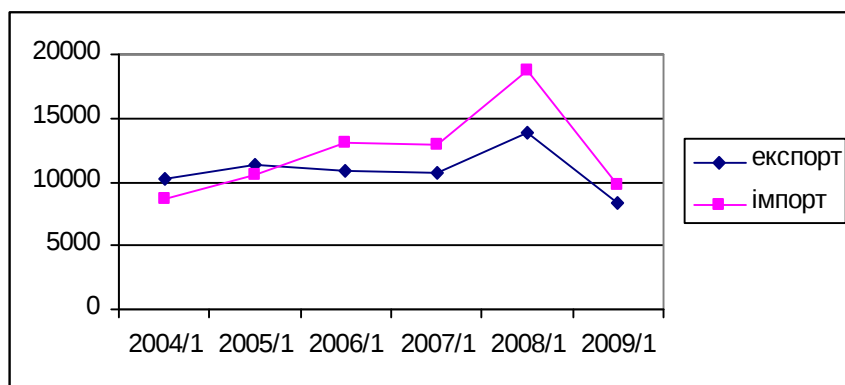

Рис. 1 Обсяги експорту та імпорту України товарами (млн. дол. США)

За: [9]

Отже, дані рис. 1 свідчать, що обсяги зовнішньої торгівлі України мають тенденцію до зменшення. Зокрема, імпорт у 1 кварталі 2009 року скоротився

більш ніж на 9 млрд. дол. США у порівнянні з аналогічним періодом 2008 року. Що ж стосується обсягів експорту та імпорту послуг, то результати залишаються не втішними. Тільки за перший квартал 2009 року обсяги як експорту так і імпорту зменшилися майже у три рази у порівнянні з першим кварталом 2008 року (рис. 2).

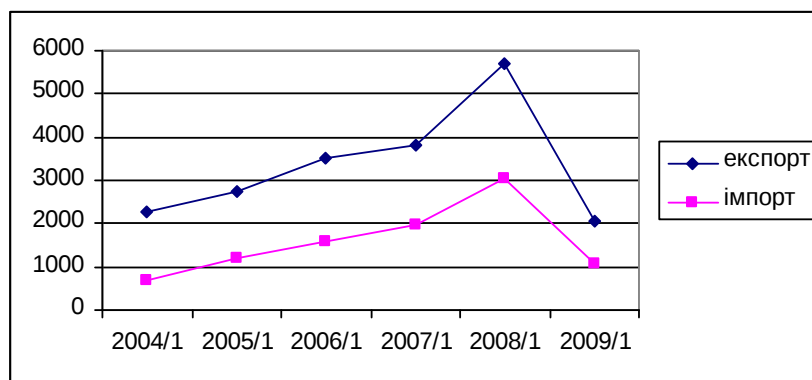

Рис. 2 Обсяги експорту та імпорту України послугами (млн. дол. США)

За: [9]

Згідно даних рис. 2 можемо зробити висновок про різке зменшення обсягів експорту та імпорту послуг у 1 кварталі 2009 року. Обсяги експорту послуг у цьому періоді становили 2,1 млрд. дол. США, що на 3,6 млрд. дол. США менше ніж у 1 кварталі 2008 року. Що ж стосується обсягів імпорту послуг, то цей показник у першому кварталі 2009 року становив 1,05 млрд. дол. США, що майже на 2 млрд. дол. США менше ніж за аналогічний період 2008 року.

Варто також зазначити, що в одній з найосновніших галузей української економіки - металургійній спостерігається скорочення обсягів експорту. Зокрема за даними Держкомстату, у 1 кварталі 2009 року обсяги експорту недорогоцінних металів та виробів з них скоротилися на 2,9 млрд. дол. США у порівнянні з 1 кварталом 2008 року, що стосується обсягів імпорту по даній товарній групі, то він також має тенденцію до зменшення. У 1 кварталі 2009 року обсяги імпорту недорогоцінних металів та виробів з них становили 499,8 млн. дол. США (рис. 2), що на 820 млн. дол. США менше ніж за аналогічний період 2008 року.

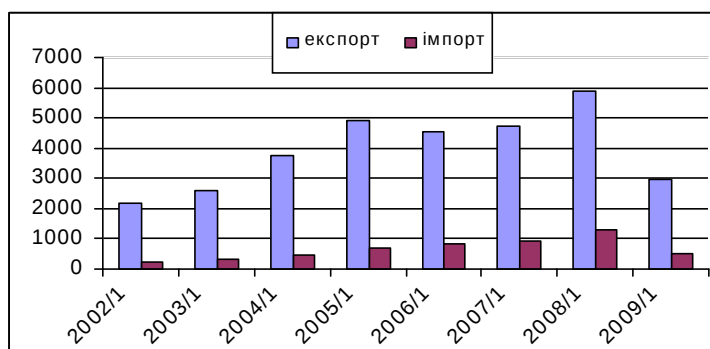

Рис.2 Обсяги експорту та імпорту недорогоцінних металів (млн.дол.США)

За: [9].

Отже, як можемо побачити з рис.2 обсяги як експорту так імпорту зменшилися, хоча у травні 2009 року продовжували зростати показники металургійного виробництва. Варто зазначити, що Україна сьогодні відзначається високим рівнем інтеграції у світову економіку – близько 60% ВВП України залежить від експорту, фактично стільки ж – від імпорту, що сприяє відчутному реагуванню на світові економічні процеси [1]. До кризи металургійна продукція була головним експортним товаром України. Але метал – це інвестиційний товар, виробництво якого у період макроекономічної дестабілізації може потерпати рецесію.

Що ж стосується експорту продукції хімічної промисловості, то у першому кварталі 2009 року її обсяги у порівнянні з 2008 роком зменшилися на 648,1 млн. дол. США (рис. 3).

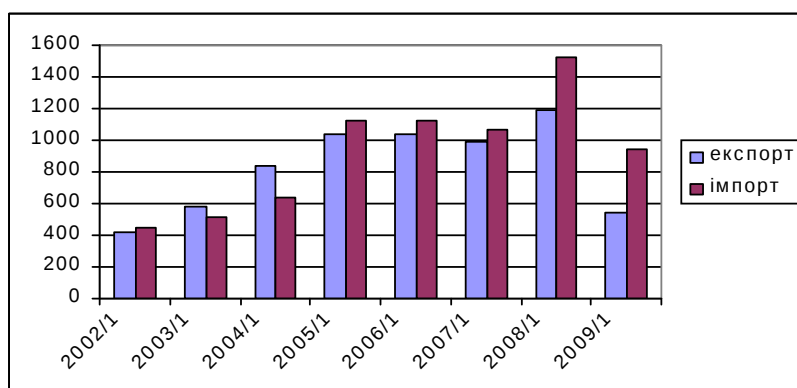

Рис. 3 Обсяги експорту та імпорту продукції хімічної промисловості (млн. дол. США)

За: [9]

Отже, як можемо побачити з рис. 3 обсяги як експорту так імпорту продукції хімічної промисловості мають тенденцію до зменшення. Зокрема, у 1 кварталі 2009 року імпорт даної групи товарів становив 947,1 млн. дол. США, що на 574,7 млн. дол. США менше ніж за аналогічний період 2008 року.

Як відомо, суттєвий вплив на обсяги експорту має обмінний курс, саме тому доцільно емпірично дослідити вплив обмінного курсу та рівня безробіття в Україні на обсяги експорту (табл. 1). Вихідними даними для регресійного аналізу слугують квартальні дані із статистичного щорічника України та International Finance Statistic в період з 2000 по 2008 рр. Умовні позначення у регресійному аналізі (показники очищено від сезонності та про логарифмовано): EXPORT_SA – експорт України, млн. дол. США; ex_rate – обмінний курс гривні до дол. США; unem – безробіття в Україні, тис. осіб.

Таблиця 1

Регресійний аналіз чинників зростання експорту України

Незалежні змінні	Залежна змінна (EXPORT_SA _t)
ex_rate _{t-1}	0,942 (3,096*)
unem _t	-0,1401 (-2,901**)
R ²	0.98
D-W	1.74

Примітка: навпроти незалежних змінних у таблиці в дужках вказано t-критерій Стюдента з вказанням статистичної значущості (***-1%; **-5%; *10%).

Отже, аналізуючи результати емпіричного дослідження можемо зробити висновки, що девальвація грошової одиниці призводить до зростання обсягів експорту. При збільшенні девальвації гривні на 1% з лагом в 1 квартал обсяги експорту збільшуються на 0,94%. Це пояснюється тим, що товари в середині країни стають дешевшими для зовнішнього світу, саме тому попит на них збільшується, що призводить до збільшення обсягів експорту. Результати є статистично значущими на рівні 10%. При збільшенні безробіття на 1% експорт зменшується на 0,14%. Результати є статистично значущими на рівні 5%.

Збільшення рівня безробіття в країні призводить до зменшення виробничих потужностей підприємств, що негативно впливає на обсяги експорту. Про адекватність отриманих результатів свідчить показник Дарбін-Уотсон, який перебуває в межах від 1,5 до 2,5, а показник r^2 становить 0,98, з чого можна зробити висновок про тісний зв'язок між змінними.

Підсумовуючи зазначимо, що для того щоб запобігти спаду товарообороту між Україною та іншими країнами необхідно розвивати внутрішній ринок, стабілізувати курс національної валюти, позбутися протекціоністських заходів (встановлення мита, квот), що перешкоджають вільній торгівлі, надати державну допомогу малим та середнім підприємствам та ін.

Список використаних джерел:

1. Баранецький І. Світова фінансова криза: перші результати та уроки для України // Зовнішні справи. – 2008. - №12.
2. Андрійчук В. Проблеми платіжного балансу та зовнішньої торгівлі в умовах фінансової кризи: гіпотетичні й реальні шляхи і заходи їх вирішення // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. – №6. – С.5-9.
3. Фесенко М. Глобальна економічна криза: причини та наслідки // Зовнішні справи. – 2008. - №12.
4. Сльозко О. Депресія в світовій економіці: сучасні тенденції // Зовнішні справи. – 2009. - №2.
5. Дорошенко І. Глобальна світова фінансова криза та її вплив на розвиток економіки України // Електронний ресурс –<http://www.nbuv.gov.ua>
6. Данилишин Б. Економіка України: ризики розвитку та ключові напрямки мінімізації впливу світової фінансової кризи // День. – 2008. - №192.
7. Порников В. “Кризис” і “криза” // Контракти. – 2008. – №50. – С.12-13
8. Захарін С. Світова фінансова криза: тест на зрілість української економіки // Віче. – 2008. – Електронний ресурс – <http://www.viche.info>
9. Офіційний сайт Держкомстату України - <http://www.ukrstat.gov.ua>